

ELLLENGUATGE

Pot — i deu— fer-ho

Una construcció com *He fet el que devia*, que comentàvem ahir, és la reducció de *He fet el que devia fer*, que cal considerar, en aquest cas, com l'equivalència de *He fet el que havia de fer*; és a dir, que en aquella construcció el verb *deure* té el seu primitiu valor d'obligació i no el de probabilitat amb què el solem usar, en el llenguatge actual, davant un infinitiu. I és perquè la perífrasi *haver de* més un infinitiu, amb la qual avui solem expressar el sentit d'obligació, no admet de sobreentendre aquest infinitiu, que en aquests casos hom recorre encara algun cop al verb *deure* en lloc de servir-se de *haver de*. Però aquesta constatació ens duu tot naturalment a formular-nos una pregunta: quan el verb *deure*, seguit d'un infinitiu, expressa, tal com és normal en la llengua actual, la probabilitat, ¿és possible de sobreentendre també aquest infinitiu? Tot sembla indicar que aquesta possibilitat no existeix. Ni hem sabut trobar-ne cap exemple en un pacient escorcoll de textos, ni hem reeixit, tan sols, a construir cap oració en què fos viable aqueta supres-

sió de l'infinitiu que depengui de *deure* expressant probabilitat. Efectivament: podem dir *Abans, caminava molt però ara ja no pot*, en què el verb *poder* duu l'infinitiu *caminar* sobreentès (dit altrament: *no pot* és la reducció de *no pot caminar*), però no és pas possible de dir "Recordo que abans fumava molt però ara ja no deu", construcció que tothom consideraria incompleta. Cal, necessàriament, repetir el verb *fumar*, en la seva forma infinitiva, o bé reemplaçar-la pel conjunt vicari *fer-ho*: *Recordo que abans fumava però ara ja no deu fumar o ...però ara ja no ho deu fer*.

Segons el que acabem d'exposar, doncs, el verb *deure* amb un infinitiu sobreentès només pot expressar l'obligació (o la necessitat). I encara, és clar, aquesta possibilitat se circumscriu a casos molt especials, dels quals, però, sempre seria imprudent de voler-ne dreçar una relació o exemplificació exhaustiva; perquè sempre en podem descobrir un altre d'imprevist. En pot ésser un l'ús del verb *deure* formant una frase incisa, com en aquest exemple de Carles Riba, en què aquest verb no indica, certament, probabilitat, sinó obligació o necessitat moral: *Si després d'una bufetada és ofert un bobò (...) el polític pot, i deu, sospesar si convé a la seva tàctica d'acceptar-lo* ("Polítics i intel·lectuals").